

ФРАГМЕНТАЦІЯ ТА ПОЛЯРИЗАЦІЯ ФАКТОРИ ЯКІ СТВОРЮЮТЬ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ АКТОРОМ ГОЛОВНИМ ЗМІН

FRAGMENTATION AND POLARIZATION ARE FACTORS THAT MAKE THE EUROPEAN UNION THE MAIN ACTOR OF CHANGE

Гребенюк Д.О.

асистент кафедри міжнародного та європейського права

Національний університет «Одеська юридична академія»

В науковій статті досліджується Європейський Союз, як одне із потужних об'єднань країн, який має великий економічний та культурний потенціал. Інтеграційні процеси на континенті розпочалися, ще в середині минулого століття. Інтеграції держав проходить на декількох напрямках, а саме зміцнення позиції груп країн, політична стабільність регіону та розвиток економіки. Варто зазначити, що даний процес тісно пов'язаний з діяльністю наднаціональних інститутів союзу, серед них Європейський Банк, Рада Європейського Союзу, Комісія та Європейський Парламент. Лівову частку відіграє діяльність комітетів та агентств Європейського Союзу, їх діяльність сприяє економічному розвитку та підтримці соціальної політики.

Особлива увага приділена в науковій статті системі поділення влади в об'єднанні, яка не одноразово доводила світу наскільки ця система ефективна. Стаття 13 договору про Європейський Союз закріплює перелік інститутів, серед них Європейський Парламент, Європейська Рада, Європейська Комісія, Суд Європейського Союзу, Європейський центральний банк та рахункова палата[1].

Підкреслюється важливість інститутів також міжнародними організаціями, всесвітня організація інтелектуальної власності, яка має власний інноваційний індекс, де виділяються декілька країн Європейського Союзу, а саме Швеція, Франція, Німеччина та Австрія, ці країни займають лідируючі позиції в рейтингу. Фактично рейтинг це, як лакмусовий папір, який вказує на результат діяльності країни, та союзу в цілому і як раз тут впливає інституційна складова Європейського Союзу.

Зазначається, що Європейський Союз розвиває економічні та політичні відносини практично з усіма країнами світу і його зовнішня політика охоплює всі області, включаючи питання безпеки і оборони. Особливо помітна роль Європейського Союзу в таких сферах, як світова торгівля, захист навколишнього середовища, допомога розвитку, захист прав людини. Не досягнувши у зовнішньополітичній галузі такого ж високого рівня інтеграції, як в економічній, союз збудував самостійність і політичну значимість у міжнародних відносинах як єдиний гравець.

Ключові слова: Європейський Союз, Інститут, Інтеграція, Організація Об'єднаних Націй, Acquis Communautaire.

The scientific article examines the European Union as one of the powerful associations of countries with great economic and cultural potential. Content integration processes began in the middle of the last century. The integration of states takes place in several directions, namely strengthening the position of groups of countries, political stability of the region, and economic development. It is worth noting that this process is closely related to the activities of supranational institutions of the Union, including the European Bank, the Council of the European Union, the Commission and the European Parliament. The lion's share is played by the activities of committees and agencies of the European Union, their activities contribute to economic development and support of social policy.

Special attention is paid in the scientific article to the system of division of power in the union, which more than once proved to the world how effective this system is. Article 13 of the Treaty on the European Union establishes a list of institutions, including the European Parliament, the European Council, the European Commission, the Court of Justice of the European Union, the European Central Bank and the Audit Chamber[1].

The importance of institutes is also emphasized by international organizations, the world organization of intellectual property, which has its own innovation index, where several countries of the European Union stand out, namely Sweden, France, Germany and Austria, these countries occupy leading positions in the rating. In fact, the rating is like a litmus test that indicates the performance of the country and the Union as a whole, and it is precisely here that the institutional component of the European Union influences.

It is noted that the European Union develops economic and political relations with almost all countries of the world and its foreign policy covers all areas, including security and defense issues. The role of the European Union in such areas as world trade, environmental protection, development aid, and protection of human rights is particularly noticeable. Having not achieved the same high level of integration in the field of foreign policy as in the economic field, the union built independence and political significance in international relations as a single player.

Key words: European Union, Institute, Integration, United Nations, Acquis Communautaire.

Постановка проблеми. Історія ЄС, як актора міжнародних відносин, порівняно недовга: 25-річний досвід проведення спільної зовнішньої та безпекової політики (далі СЗБП) і майже піввікова практика співробітництва країн-членів у галузі координації національних зовнішньополітичних стратегій. Весь цей час велися жваві академічні та політичні дискусії про роль єдиної Європи у світі. Утворилися різноманітні погляди на сутність міжнародної акторності ЄС і ступінь впливу, якою він володіє в світі. Для одних ЄС – це залежний або неповноцінний актор, не здатний проводити ефективну зовнішню політику; інші розглядають його як самостійний і значимий суб'єкт міжнародних відносин [2, с. 1331].

Виклад основного матеріалу. В епоху фрагментації та поляризації Європейський Союз підтвердив свій статус, як актора головних змін. Важливу роль відіграє глобальна стратегія союз в сфері безпеки та зовнішньої політики. Характерним є прийняття документу о пріоритетах Європейського Союзу в Організації Об'єднаних Націй. Аналіз даного нормативно-правового акту вказує, що союз дотри-

мується стратегії прихильності статуту організації а також принципам ефективної багатосторонності.

Згідно із зазначеним документом пріоритети Європейського Союзу в Організації Об'єднаних Націй будуть базуватись на таких напрямках, як співпраця з організацією під час глобальних викликів, підтримка миру та безпеки, запобігання конфліктів та участь в загальному порядку денному. Зазначається, що запобігання конфліктів це загальна політика для двох суб'єктів, тому реалізація буде здійснюватись спільно задля посилення дії, щодо підтримки миру. Особлива увага приділяється ранньому попередженню та запобіжним діям миротворчих сил з метою зниження ризиків відновлення та виникнення конфліктів. В даному нормативно – правовому акті зростає підтримка Європейського Союзу, щодо ініціатив генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй в спектрі дії щодо підтримки миру та посиленню співпраці між об'єднанням та організацією. Необхідно зазначити, що документ не конкретизує форму співробітництва, а також не пропонує нові напрями цього питання. Але частково ми можемо

знайти відповідь, бо документ містить таке формулювання, що союз буде продовжувати співробітництво з місцями організації за допомогою спільних зусиль. Можливо Європейський Союз, ще не створив оптимальний вектор співпраці, бо це питання охоплює достатньо складні напрями, а саме спільні операції під єдиним командуванням, операції, щодо підтримки місії Організації Об'єднаних Націй, паралельні операції між об'єднанням та організацією та самостійні операції за мандатом Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй.

Характерно, що за останні роки Європейський Союз суттєво збільшив кількість та інтенсивність посередницьких послуг. Союз приймає активну участь в регулюванні конфліктів в Мозамбіку, Венесуелі, Сирії, Лівії та в деяких країнах африканського регіону. Союз продовжує дипломатичну діяльність по збереженню ядерної угоди з Іраном. Не мало важну роль відіграє діяльність Європейського Союзу, яка направлена на врегулювання кризи в Афганістані.

Стабілізація ситуації в Афганістані та активізація діалогу між Європейським Союзом та країнами регіону, це все діяльність нової концепції посередництва та посилення стратегії розширення партнерства з країнами Центральної Азії. Варто зазначити, що нові угоди не мають на увазі суперництво та конкуренцію, а також вони мають сумісність з іншими інтеграційними рухами для посилення співпраці.

Серед пріоритетів уваги також заслуговує діяльність в сфері гуманітарної політики. Під час глобальних викликів співробітництво союзу з Організацією Об'єднаних Націй в спектрі гуманітарної допомоги має мету збереження гуманітарного простору та поліпшення системи гуманітарного реагування. Європейський Союз буде співробітництво таким чином, щоб не тільки забезпечити дотримання норм міжнародного гуманітарного права, а важливо, щоб заходи відповідали цим нормам. Безумовно ці дії направлені на боротьбу з тероризмом, а санкційна політика не заважала гуманітарній допомозі. Данна норма чітко відображає занепокоєність спільноти, щодо масштабного запровадження санкцій, які мають дзеркальний ефект вони надають дестабілізуючий вплив на глобальну політику та економіку.

Європейський Союз – це перспективне об'єднання країн, який склав позитивний приклад світової глобалізації, а також потужний економічний агрегат, на даному етапі наукової праці доцільно поставити питання, щодо майбутньої перспективи цього союзу. Варто зазначити, що в світі нема країн або інтеграційного об'єднання, які здатні уникнути зіткнення з глобальними економічними викликами. Європейський Союз в даному випадку не є винятком, бо особливість союзу полягає в спільній для всіх країн – членів економічної системи. Враховуючи, що криза в одній країні має негативний вплив на економічну систему її країн – партнерів. Характерним прикладом є досвід Греції, економічна криза почалась ще дванадцять років назад і досі продовжується. П'ятдесят три мільярдів євро, саме така вартість була сплачена країнами – членами Європейського Союзу, задля подолання економічного цунамі. Цей приклад вказує нам на позитивні та негативні риси економічного об'єднання країн. До позитивних можна віднести той факт, що не сильні країни в економічній галузі отримують підтримку від інших країн – членів для подолання кризи. Негативна риса полягає в тому, що розвинуті країни отримують додаткове фінансове навантаження, тому в союзі неодноразово піднімалось питання, щодо доцільності такого фінансування.

Ще один камінь спотикання, це міграційна криза, достатньо велика кількість громадян з Африканських країн намагаються потрапити на територію Європейського Союзу. Нестримний наплив мігрантів з цих країн створює велику кількість незручностей, які проявляються в збільшенні безробіття та зменшення відсотку європейського населення

на континенті. Політика мультикультуралізму все частіше називають не вдалою, бо кошти, які виділяються на допомогу мігрантам і більше того для безробітних теж передбачена фінансова підтримка, як результат громадяни країн аргументовано скаржаться на такі дії урядів, бо цей фінансовий тягар дуже важко нести під час нескінченної хвилі глобальних змін. Наростаюча напруга серед країн Європейського Союзу спровокувала шквал критики стосовно внутрішньої та зовнішньої політики об'єднання.

Свій відбиток залишив також інституційний розвиток союзу, даний етап характеризується перетворенням вже сформованих систем громадського та політичного життя. Під впливом інтеграційних тенденцій все більше країн готові обмежувати власний суверенітет та передавати його в бік наднаціональних формувань, саме Європейський Союз на сьогоднішній день є найбільш ефективним та розвинутим об'єднанням країн. Архітектура інституційної складової пройшла довгий шлях трансформації та їх функції достатньо сильно змінювались. До Інститутів Європейського Союзу відносяться: Європейський Парламент, Європейська Рада, Європейська Комісія, Рахункова Палата, Європейський Суд та інші.

Амстердамський та Маастрихтський договори орієнтують інститути об'єднання на сприяння економічному та соціальному прогресу шляхом створення простору без зайвих кордонів. Затверджують європейську ідентичність на міжнародній арені за допомогою зовнішньої політики та політики безпеки. Посилюють розвиток активної співпраці в сфері юстиції та внутрішніх справ, а також збереження спільних досягнень. Варто зазначити, що при підготовці та прийнятті рішень між керівними інститутами Європейського Союзу існує поділення функцій. Європейська Рада визначає майбутню політику союзу, Європейська Комісія готує пропозиції та відповідає за виконання рішень. Європейський Парламент надає оцінку пропозиціям, Рада міністрів приймає рішення, а Європейський Суд забезпечує дотримання норм спільноти.

Правова єдність Європейського Союзу закріплюється *acquis communautaire* – це сукупність договорів, правил та законів прийнятих за весь час існування спільноти починаючи з його створення. Ці норми мають бути адаптовані в правову систему країни, яка вступає до спільноти. *Acquis* складається з первинного та вторинного права. До первинного відносяться такі договори, як Паризький, Римський, Єдиний європейський акт, договір Європейського Союзу та Амстердамський. До вторинного відносяться правила, які обов'язкові для всіх країн – членів, директиви, які можуть бути направлені не всім країнам, рішення обов'язкові для всіх до кого вони адресовані. До *acquis communautaire* також відносяться міжнародні договори, які підписані між країнами – членами Європейського Союзу та третіми країнами.

Висновки. Підсумовуючи дане дослідження ми дійшли висновку, що характерно помітна зміна центру керівництва Європейського Союзу та посилення ролі провідних інститутів союзу. Цілковито помітний відхід від початкових тенденцій розвитку та принципів європейської інтеграції. Центром ідеї була участь всіх країн – членів на рівних підставах та спільне здійснення проектів. Суттєво вплинуло на інституційну складову прийняття таких документів, як Маастрихтський та Амстердамський договір. Розроблені пріоритети союзу чітко вказують на вектор розвитку партнерських відносин з Організацією Об'єднаних Націй та запровадження концепції ефективної багатосторонності, також ключовим направленням залишається розширення партнерства в сфері миротворчих операцій на підставі дії щодо дотримання миру. Безумовно Європейський Союз став потужним гравцем на світовій арені та його дії суттєво впливають на порядок денний, як на континенті так і в світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Договір про Європейський Союз 1992 р. *Офіційний веб – сайт Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_029#Text.
2. Гребенюк Д.О. Роль резолюцій Європейського Парламенту в реформуванні внутрішнього законодавства : зб. матеріалів доп. учасн. *Proceedings of I International Scientific and Practical Conference*. Львів, 2022. 1331 с.